

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/24/2020
Identifikačné číslo spisu: 5019200734
Dátum vydania rozhodnutia: 02.07.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:5019200734.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: E. L., nar. XX.XX.XXXX, bytom J. Č.. XXXX/XX, Ž., právne zastúpený: Advokátska kancelária BĀNOS & KOŠŪTOVÁ, s.r.o., IČO: 47 551 372, so sídlom Hlavná 979/23, Galanta, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o správnej žalobe o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej číslo 60059-2/2019-BA zo dňa 9. septembra 2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp.zn. 25Sa/42/2019 zo dňa 21. mája 2020, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline sp.zn. 25Sa/42/2019 zo dňa 21. mája 2020 m e n í tak že rozhodnutie žalovanej číslo 60059-2/2019-BA zo dňa 9. septembra 2019 ako aj prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia číslo 52226-2/2019-BA zo dňa 12. júna 2019 z r u š u j e a v e c v r a c i a žalovanej na ďalšie konanie.

II. Žalobca m á voči žalovanej n á r o k na plnú náhradu účelne vynaložených trov kasačného konania ako aj konania pred krajským súdom.

Odôvodnenie

1. Krajský súd (ďalej aj „správny súd“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovanej (jej generálneho riaditeľa) číslo 60059-2/2019-BA zo dňa 9. septembra 2019 (preskúmané rozhodnutie), ktorým žalovaná (jej generálny riaditeľ) zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia číslo 52226-2/2019-BA zo dňa 12. júna 2019 (prvostupňové rozhodnutie). Prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa rozhodla, že žalobca nemá nárok na úrazovú rentu v dôsledku choroby z povolania zistenej dňa 01.05.1990 z dôvodu, že v zmysle § 293o zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len zákon o sociálnom poistení) by bolo možné vyplácať žalobcovi úrazovú rentu aj po dovŕšení dôchodkového veku vo výške 50%, len v prípade, ak by zodpovedný zamestnávateľ mal sídlo organizačnej zložky na území Slovenskej republiky, čo v jeho prípade nebolo splnené.

2. Správny súd mal za preukázané, že žalobcovi bola dňa 1. mája 1990 zistená choroba z povolania -

uhlokopská pneumokonióza prostá, ktorá u žalobcu vznikla z titulu výkonu funkcie kúpelára. Za vznik choroby z povolania bol zodpovedný vtedajší zamestnávateľ žalobcu Ostravsko-Karvinské doly a.s. Ostrava, Důl Paskov, so sídlom 739 21 Paskov, ktorým právnym nástupcom je spoločnosť DIAMO s.p., so sídlom Máchova 201, 471 27 Stráž pod Ralskem, Česká republika. Žiadosťou o priznanie úrazovej renty, doručenou žalovanej, pobočka Žilina dňa 21. mája 2019 si uplatnil nárok na úrazovú rentu podľa § 88 zákona o sociálnom poistení. Žalobca pred zistením choroby z povolania dňa 1. mája 1990 utrpel u zodpovedného zamestnávateľa dňa 04. júna 1986 pracovný úraz - kompresívnu fraktúru Th12-L1. Dňom 10. apríla 1988 bol žalobcovi priznaný profesionálny čiastočný invalidný dôchodok (zo zvlášť zvýhodnenej I.AA pracovnej kategórie), a to v súvislosti s chorobou z povolania priznanou dňa 6. augusta 1986 (ochorenie z dlhodobého, nadmerného a jednostranného preťaženia). Žalobca bol z dôvodu choroby z povolania zistenej dňa 01. mája 1990 preradený na povrch, kde pracoval ako kúpelár. Dňom 20. novembra 1990 bol žalobcovi priznaný už profesionálny plný invalidný dôchodok. Dňa 6. augusta 1991 bola medzi zodpovedným zamestnávateľom a žalobcom uzatvorená Dohoda o náhrade za stratu na zárobku z titulu pracovného úrazu a choroby z povolania, v zmysle ktorej žalobcovi náhrada za stratu na zárobku do dňa 31. decembra 1988 nepatrila, nakoľko súčet čiastočného invalidného dôchodku a skutočných zárobkov u zodpovedného zamestnávateľa prevyšoval vtedy platný limit pre poskytnutie náhrady za stratu na zárobku. Nárok na náhradu za stratu na zárobku žalobcovi vznikol až odo dňa 1. januára 1989. Zodpovedný zamestnávateľ priznal žalobcovi náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti a po uznaní invalidity podľa vtedy platných právnych predpisov, teda podľa právnych predpisov Českej republiky platných do dňa 31. mája 2019, t.j. do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom žalobca dovŕšil vek 65 rokov.

3. Správny súd ďalej uviedol, že choroba z povolania žalobcu bola u žalobcu zistená na území Českej republiky, zodpovednosť za škodu vzniknutú touto chorobou z povolania a nárok na náhradu škody z nej sa riadi výlučne príslušnými zákonnými ustanoveniami platnými na území Českej republiky. Z uvedeného vyplýva, že na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti žalobcu sa aplikovali právne predpisy platné v Českej republike, ako to vyplýva z dohody medzi žalobcom a zodpovedným zamestnávateľom (OKD, a.s. Ostrava - Důl Paskov) zo 06.08.1991. Žalobcovi bola vyplácaná náhrada za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti zo strany zodpovedného zamestnávateľa podľa Zákonníka práce účinného v Českej republike, a to do dovŕšenia 65 roku veku. Choroba z povolania bola týmto postupom zodpovedného zamestnávateľa odškodnená z toho dôvodu, že zodpovedný zamestnávateľ mal sídlo na území Českej republiky, preto bola jeho choroba z povolania odškodnená podľa predpisov platných na území Českej republiky.

4. Ustanovenie § 293o zákona o sociálnom poistení podľa správneho súdu vyžaduje na priznanie nároku splnenie dvoch zákonných podmienok, a to, že nárok na výplatu úrazovej renty, na ktorú bola prekvalifikovaná náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity podľa § 272 ods. 3, trvá k 31.07.2006 (prvá zákonná podmienka), a že úrazová renta sa vypláca po tomto dni aj po priznaní starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo po dovŕšení 65 rokov veku poberateľa (druhá zákonná podmienka), a to vo výške 50% sumy úrazovej renty vyplácanej ku dňu priznania starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo ku dňu dovŕšenia 65 rokov veku poberateľa. U žalobcu nedošlo a ani nemohlo dôjsť k transformácii náhrady za stratu na zárobku podľa § 272 ods. 3 zákona, keďže sa na výplatu náhrady za stratu na zárobku v jeho prípade aplikovala legislatíva Českej republiky z dôvodu, že zamestnávateľ žalobcu mal sídlo a výkon činnosti na území Českej republiky. Je zrejmé, že žalobcovi nevznikol nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti v dôsledku pracovného úrazu podľa Zákonníka práce platného a účinného na území Slovenskej republiky, čím nemohlo zo zákona dôjsť k tejto transformácii podľa § 272 ods. 3 zákona. Žalobcovi preto nevznikol nárok ani na úrazovú rentu podľa § 293o ods. 1 zákona z dôvodu, že mu bol priznaný invalidný dôchodok, ktorý sa mu po dovŕšení dôchodkového veku považuje za starobný dôchodok. Žalobcovi bola zodpovedným zamestnávateľom so sídlom a výkonom činnosti na území Českej republiky vyplatená náhrada za stratu na zárobku v dôsledku pracovného úrazu podľa práva platného na území Českej republiky do dovŕšenia 65 rokov veku. Nesplnenie zákonných podmienok preto nemožno chápať ako diskrimináciu pri posudzovaní nároku žalobcu na úrazovú rentu podľa zákona. Pre posudzovanie nároku na úrazovú rentu

nie je podstatné občianstvo žalobcu, ale je podstatná skutočnosť, že jeho zamestnávateľ nemal sídlo alebo sídlo organizačnej zložky na území Slovenskej republiky, lebo len na takéhoto zamestnávateľa sa zákon vzťahuje. Zamestnávateľ žalobcu mal sídlo na území Českej republiky, a preto bol jeho pracovný úraz odškodnený podľa predpisov platných na území Českej republiky.

5. K otázke aplikácie rozhodného práva správny súd konštatoval, že nakoľko k pracovnému úrazu žalobcu došlo u zamestnávateľa so sídlom v Českej republike, zodpovednosť za škodu vzniknutú týmto pracovným úrazom a nárok na náhradu škody z neho sa riadia výlučne príslušnými zákonnými ustanoveniami platnými na území Českej republiky. Z uvedeného vyplýva, že na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti žalobcu sa aplikovali právne predpisy platné v Českej republike, preto v predmetnom prípade nebola prípustná transformácia na úrazovú rentu v zmysle ust. § 272 ods. 3 zákona. Ustanovenie § 293o zákona na priznanie nároku na úrazovú rentu predpokladá kumulatívne splnenie dvoch zákonných podmienok, a to trvanie nároku na výplatu úrazovej renty ku dňu 31.07.2006, ktorá v prípade žalobcu splnená nebola, nakoľko k tomuto dátumu nebola žalobcovi vyplácaná náhrada za stratu na zárobku zamestnávateľa so sídlom na území Slovenskej republiky, preto v zmysle ust. § 272 ods. 1 zákona žalovaná nemohla prevziať výplatu plnení vyplývajúcich zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze. Druhou zákonnou podmienkou je priznanie starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo dovŕšenie 65 rokov veku, čo síce žalobca v danom prípade splnil, avšak bez toho, aby bola súčasne splnená aj prvá podmienka.

6. K rozhodnutiam Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1So/44/2015 z 23.05.2017 a sp.zn. 1So/66/2013 zo dňa 19.01.2016, ktoré sa podľa žalobcu týkajú obdobných konaní, správny súd uviedol, že rozhodnutie Najvyššieho súdu sp.zn. 1So/44/2015 z 23.05.2017 sa týka inej právnej otázky, a to priznania tzv. vyrovnávacích príplatkov k starobným dôchodkom a posudzovania starobných dôchodkov priznaných podľa článku 20 zmluvy o sociálnom zabezpečení medzi Slovenskou republikou a Českou republikou z 29. októbra 1992 a rozhodnutie NS SR sp.zn. 1So/66/2013 zo dňa 19.01.2016 rieši priznanie starobného dôchodku žalobcovi podľa § 65 zákona o sociálnom poistení a článku 46 Nariadenia č. 1408/71. Krajský súd, naopak, poukázal na rozsudok najvyššieho súdu sp.zn. 10So/100/2014 zo dňa 29. júla 2015, z ktorého vychádzal.

7. Rozsudok krajského súdu napadol žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) včas podanou kasačnou sťažnosťou z dôvodov podľa § 440 ods. 1 písm. g/ a h/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho názoru a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu.

8. Sťažovateľ poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 9So/124/2013 z 25.02.2015, sp.zn. 1So/66/2013 zo dňa 19.01.2016, v ktorých najvyšší súd vyslovil právny názor, že okolnosť, že dňom 01.01.1993 došlo k rozdeleniu ČSFR, nemôže byť účastníkovi konania ako občanovi bývalej ČSFR a teraz občanovi Slovenskej republiky na ujmu, Slovenská republika je právnym nástupcom ČSFR. V prípade zamestnania na území ČSFR u zamestnávateľa, ktorý mal sídlo na území ČSFR, teda nejde o klasické zamestnanie v cudzine, ale o zamestnanie v tom istom štáte.

9. Poukazoval na to, že v zmysle § 293o zákona o sociálnom poistení sa úrazová renta vyplácala aj po 31.07.2006, pokiaľ jej vyplácanie trvá k tomuto dňu, aj po priznaní starobného dôchodku alebo po dovŕšení 65 rokov veku poberateľa, a to vo výške 50% sumy úrazovej renty vyplácanej ku dňu priznania starobného dôchodku alebo dovŕšenia 65 rokov veku. Napriek skutočnosti, že ku dňu 31.07.2006 bola žalobcovi vyplácaná úrazová renta, hoci od zamestnávateľa sídlaceho v Českej republike ako právneho nástupcu spoločnej Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, žalovaná nepriznala žalobcovi nárok na úrazovú rentu.

10. Nerovnaké zaobchádzanie je podľa sťažovateľa založené na tom, že je nedôvodne znevýhodnený oproti občanom, ktorí pracovali len pre zamestnávateľa so sídlom na území Slovenskej republiky, ktorým Sociálna poisťovňa nárok na výplatu úrazovej renty za podmienok podľa § 293o zákona č. 461/2003 Z. z. priznáva vo výške 50% sumy úrazovej renty vyplácanej ku dňu dovŕšenia veku 65

rokov.

11. Nesprávny právny názor krajského súdu vzhľadom na vyššie uvedenú judikatúru najvyššieho súdu sťažovateľ namietol vo vzťahu k výkladu ustanovení § 272 a § 293o zákona č. 461/2003 Z.z. v tom smere, že predpokladom nároku na výplatu úrazovej renty vo výške 50% sumy náhrady za stratu na zárobku, vyplácanej k dovŕšeniu 65 rokov veku má byť splnenie požiadavky, aby sídlo zodpovedného zamestnávateľa bolo na území Slovenskej republiky a aby na tom základe došlo k prebratiu výplaty tejto náhrady Sociálnou poisťovňou podľa § 272 ods. 1 tohto zákona, keď krajský súd vychádzal z právneho názoru, vysloveného v obdobnej veci v rozsudku najvyššieho súdu sp.zn. 10So/100/2014. Podľa názoru sťažovateľa je jeho diskriminácia založená na rovnakých dôvodoch, aké boli konštatované v prípade nárokov na starobné dôchodky v namietaných rozsudkoch najvyššieho súdu sp.zn. 9So/124/2013 a 1So/66/2013.

12. Porušenie práva na spravodlivý proces krajským súdom sťažovateľ namietol z dôvodu, že sa správny súd nevysporiadal s vyššie uvedenou nedostatočnou a nepodloženou argumentáciou v rozhodnutí žalovanej. Nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia žalovaného je v podstate porušením práva účastníka konania na spravodlivý proces, spôsobuje právnu neistotu a obavu z nenáležitého posúdenia žalobcom uplatnených nárokov.

13. Z uvedených dôvodov sťažovateľ žiadal, aby kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, eventuálne aby tento rozsudok zmenil, rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

14. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti v plnej miere súhlasila s rozsudkom krajského súdu. Zotrvala na názore, že v zmysle § 293o zákona by bolo možné žalobcovi vyplácať úrazovú rentu vo výške 50% len v prípade, ak by zodpovedný zamestnávateľ mal sídlo organizačnej zložky na území Slovenskej republiky, čo v danom prípade nebolo splnené. K rozhodnutiam najvyššieho súdu, na ktoré poukazoval žalobca uviedla, že ide o odlišný postup a inú právnu otázku ako v prípade žalobcu. K námietke nepreskúmateľnosti rozhodnutia uviedla, že touto vadou rozhodnutie netrpí ako konštatoval aj krajský súd.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu je dôvodná.

16. Spornou bola otázka, či pre vznik nároku na dávku podľa § 293o ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. bolo v danom prípade nevyhnutné, aby zodpovedný zamestnávateľ mal sídlo iba na území Slovenskej republiky a aby tento zamestnávateľ splnil povinnosť podľa § 272 ods. 7 a 8 zákona č. 461/2003 Z.z.

17. Kasačný súd poukazuje na to, že uvedenú otázku vo vzťahu k žalobcovi riešil v inom konaní, vedenom pred kasačným súdom pod sp.zn. 9Sk/23/2020. Vzhľadom na to, že ide o rovnakú skutkovú situáciu, v ktorej obe strany uviedli rovnaké argumenty, kasačný súd poukazuje na odôvodnenie uvedeného rozsudku sp.zn. 9Sk/23/2019 z 24.03.2021, v ktorom kasačný súd uviedol:

„V rozsudku sp.zn. 10So/100/2014 (vydaného v konaní upravenom Občianskym súdnym poriadkom), z odôvodnenia ktorého krajský súd pri svojom rozhodovaní vychádzal, najvyšší súd za situácie, kedy k pracovnému úrazu došlo v roku 1971 a žiadateľovi bola vyplácaná náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti podľa predpisov Českej republiky do dovŕšenia veku 65 rokov, uviedol tento právny názor:

„vo vzťahu k otázke aplikácie rozhodného práva odvolací súd konštatuje, že nakoľko k pracovnému úrazu navrhovateľa došlo u zamestnávateľa so sídlom v Českej republike, zodpovednosť za škodu vzniknutú týmto pracovným úrazom a nárok na náhradu škody z neho sa riadia výlučne príslušnými zákonnými ustanoveniami platnými na území Českej republiky.

Z uvedeného vyplýva, že na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti

navrhovateľa sa aplikovali právne predpisy platné v Českej republike, preto v predmetnom prípade nebola prípustná transformácia na úrazovú rentu v zmysle ustanovenia § 272 ods.3 zákona.

Ustanovenie § 293o zákona na priznanie nároku na úrazovú rentu predpokladá kumulatívne splnenie dvoch zákonných podmienok, a to trvanie nároku na výplatu úrazovej renty ku dňu 31.07.2006, ktorá v prípade navrhovateľa nebola splnená, nakoľko k tomuto dátumu nebola navrhovateľovi vyplácaná náhrada za stratu na zárobku zamestnávateľom so sídlom na území Slovenskej republiky, preto v zmysle ustanovenia § 272 ods. 1 zákona odporkyňa nemohla prevziať výplatu plnení vyplývajúcich zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze. Druhou zákonnou podmienkou je priznanie starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo dovŕšenie 65 roku veku, čo síce navrhovateľ v danom prípade splnil, avšak bez toho, aby bola súčasne splnená aj prvá podmienka.“

S uvedeným právnym názorom senát 9S najvyššieho súdu nesúhlasí, a to z nasledujúcich dôvodov:

Čo sa týka pracovných úrazov a chorôb z povolania uznaných podľa predpisov účinných pred 1.januárom 2004, tieto sa podľa prechodného ustanovenia § 251 ods.1 zákona o sociálnom poistení považujú od 1. januára 2004 za pracovný úraz a chorobu z povolania podľa tohto zákona. Za pracovný úraz a chorobu z povolania podľa tohto zákona sa však podľa § 251 ods. 2 od 1. januára 2004 nepovažujú služobný úraz a choroba z povolania uznané policajtom, profesionálnemu vojakovi a vojakovi prípravnej služby podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004.

Podľa § 205d ods.1 zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce v znení účinnom od 01.01.1993 do 31.3.2002, zamestnávateľa zamestnávajúci aspoň jedného zamestnanca sú pre prípad svojej zodpovednosti za škodu pri pracovnom úraze alebo chorobe z povolania poistené (ďalej len „zákonne poistenie“) v úrazovej poisťovni (ďalej len „poisťovňa“). To sa nevzťahuje na zamestnávateľov, ktorí majú podľa zákona postavenie štátneho orgánu.

Podľa čl. 6 Zákonníka práce č.65/1965 Zb., zavedeného zákonom č. 275/1993 Z.z., účinného od 26.11.1993, do zriadenia úrazovej poisťovne preberá jej povinnosti a práva podľa § 205d Zákonníka práce Slovenská poisťovňa, a. s.

V zmysle § 51e zákona č.274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni výkon poistenia zodpovednosti za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania prešiel zo Slovenskej poisťovne, a.s., na Sociálnu poisťovňu od 1. apríla 2002. Podľa ods.2 písm. a/ tohto ustanovenia Slovenská poisťovňa, a.s., je povinná odovzdať Sociálnej poisťovni do 31. marca 2002 evidenciu o zákonomnom poistení zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vyhotovenej v písomnej forme a elektronickej forme.

Dňom 1.januára 2004 nadobudol účinnosť zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

Podľa prechodného ustanovenia § 272 ods. 1 zákona o sociálnom poistení Sociálna poisťovňa od 1. januára 2004 preberá od zamestnávateľa výplatu plnení vyplývajúcich zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania, ktoré vznikli pred 26. novembrom 1993 a od zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu, nároky vzniknuté pred 1. aprílom 2002 vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania.

Podľa § 272 ods. 2 zákona o sociálnom poistení nároky na výplatu plnení uvedených v odseku 1 sa posudzujú podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Ak nárok na výplatu týchto plnení trvá aj po 31. decembri 2003, poskytujú sa v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003.

Podľa § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity a náhrada za stratu na dôchodku, ktoré sa vyplácali k 31. decembru 2003, a nárok na ich výplatu trvá aj po tomto dni, sa považujú od 1. januára 2004 za úrazovú rentu, a to v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003. Na zvyšovanie úrazovej renty platí § 82 primerane.

Z citovaného ustanovenia § 272 ods. 3 vyplýva, že náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, ktorá je vyplácaná k 31. decembru 2003, nie je úrazovou rentou, naďalej je náhradou za stratu na zárobku a za úrazovú rentu sa iba považuje na účely zákona o sociálnom poistení.

Podľa § 272 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z.z. zamestnávateľ, ktorý vypláca plnenia vyplývajúce z jeho zodpovednosti za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania vzniknuté pred 26. novembrom 1993, a zamestnávateľ, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu a ktorý vyplácal plnenia vyplývajúce z jeho zodpovednosti za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania vzniknuté pred 1. aprílom 2002, sú povinní najneskôr do 30. novembra 2003 písomne oznámiť príslušnej pobočke druh a výšku nimi vyplácaného plnenia.

Podľa § 272 ods. 8 zákona č. 461/2003 Z.z. zamestnávateľa, od ktorých Sociálna poisťovňa prevezme výplatu plnení podľa odseku 1, sú povinní odovzdať príslušné písomné doklady preukazujúce nárok na vyplácané plnenia do 31. decembra 2003.

Podľa § 293o ods. 1 veta prvá zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom od 1. augusta 2006, ak nárok na výplatu úrazovej renty, na ktorú bola prekvalifikovaná náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity podľa § 272 ods. 3, trvá k 31. júlu 2006, úrazová renta sa vypláca po tomto dni aj po priznaní starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo po dovŕšení 65 rokov veku poberateľa, a to vo výške 50% sumy úrazovej renty vyplácanej ku dňu priznania starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo ku dňu dovŕšenia 65 rokov veku poberateľa po zvýšení podľa tohto zákona. Na zvyšovanie úrazovej renty a pozostalostnej úrazovej renty platí § 82 rovnako.

Podľa § 7 ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom do 31.12.2010, zamestnávateľ podľa tohto zákona je pre fyzickú osobu v pracovnom pomere právnická osoba alebo fyzická osoba, ku ktorej je fyzická osoba v pracovnom pomere.

Podľa § 7 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení platnom od 01.01.2011, zamestnávateľ podľa tohto zákona právnická osoba, ktorá je povinná poskytovať zamestnancovi príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 a 3 a jej sídlo alebo sídlo jej organizačnej zložky je na území Slovenskej republiky.

Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že v Slovenskej republike od 26. novembra 1993 vykonávala poistenie zo zodpovednosti za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania Slovenská poisťovňa, a. s.

Výplatu plnení, na ktoré vznikol nárok pred 26. novembrom 1993, boli vyplácané priamo zamestnávateľom (vrátane náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti) a výplatu takého plnenia prebrala (mala prebrať) v zmysle § 272 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. Sociálna poisťovňa od zamestnávateľa až od 1. januára 2004.

Medzi účastníkmi konania o správnej žalobe nebolo sporné, že žalobcovi z titulu choroby z povolania od 1. januára 1989, teda za existencie Československej socialistickej republiky (Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky) vznikol nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti podľa § 195 ods. 1 zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce, pričom po vzniku nároku na invalidný dôchodok mu na základe Dohody so zodpovedným zamestnávateľom o náhrade za stratu na zárobku zo dňa 6. augusta 1991, teda za trvania spoločného štátu, vznikol nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti (ďalej aj „nárok na náhradu“), a že nárok na výplatu tejto náhrady mu v Českej republike trval až do 31.05.2019, teda do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom žalobca dosiahol vek 65 rokov.

V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že ak nárok na výplatu náhrady za stratu na zárobku zo zodpovednosti zamestnávateľa so sídlom na území Slovenskej republiky, pretransformovanej na úrazovú rentu podľa § 272 zákona č. 461/2003 Z.z. trval k 31. júlu 2006 a trval aj po tomto dni, v zmysle § 293o

ods. 1 tohto zákona taktiež patrí najdlhšie do dňa, ktorým jeho poberateľ dovŕšil 65 rokov veku a 5 rokov a potom sa vypláca vo výške 50% sumy úrazovej renty, vyplácanej k tomuto dňu.

Taktiež medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti (ďalej aj „náhrada“) bola zodpovedným zamestnávateľom vyplácaná vo výške, upravovanej po 31.decembri 1992 podľa predpisov Českej republiky, a že táto náhrada mu bola zamestnávateľom so sídlom v Českej republike vyplácaná nepretržite do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom dovŕšil vek 65 rokov (§ 271b zákona Českej národnej rady č. 262/2006 Sb. Zákonník práce).

Kasačný súd poukazuje na to, že hoci žalovaný v preskúmanom rozhodnutí dôvodil tým, že pre posúdenie nároku navrhovateľa na dávku je rozhodujúca skutočnosť, že sídlo zamestnávateľa sa nachádza na území Českej republiky a že z toho titulu žalobca nespĺňa podmienky pre priznanie nároku na tzv. transformovanú úrazovú rentu podľa § 272 zákona o sociálnom poistení, tento záver vo vzťahu k požiadavke sídla zamestnávateľa na území Slovenskej republiky nepodložil žiadnym ustanovením zákona. Požiadavka sídla zamestnávateľa na území Slovenskej republiky nevyplýva ani z ustanovenia § 7 ods. 1 písm. a/ zákona o sociálnom poistení v znení platnom do 31.decembra 2010, teda aj v čase, kedy nadobudli účinnosť ustanovenia § 272 a § 293o tohto zákona.

Česká republika a Slovenská republika vznikli dňom 1. januára 1993 ako nástupnícke štáty zaniknutého spoločného štátu - Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (zákon č. 542/1992 Zb.), ktorý až do 31.decembra 1992 charakterizoval jednotný systém úpravy nárokov z titulu choroby z povolania alebo pracovného úrazu, vrátane nároku na náhradu za stratu na zárobku (zákon č. 65/1965 Zb. Zákonník práce). Z hľadiska vtedajšieho práva bolo právne irelevantné, v ktorej časti československého štátu bol občan zamestnaný, resp. kde mal sídlo jeho zamestnávateľ v čase vzniku nároku na náhradu za stratu na zárobku a jej výplatu.

Okolnosť, že dňom 1.januára 1993 došlo k zániku ČSFR, nemôže byť žalobcovi ako občanovi bývalej ČSFR a teraz občanovi Slovenskej republiky na ujmu. Slovenská republika je právnym nástupcom ČSFR. Nie je preto možné, aby sa so žalobcom zaobchádzalo inak ako s občanmi, ktorých zamestnávateľia mali za existencie spoločného štátu, teda do 31.decembra 1992, sídlo na území Slovenskej republiky. Z toho dôvodu nie je rozhodujúca ani okolnosť, že zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení priamo nevyplýva spôsob, ako takej osobe po dovŕšení veku 65 rokov vyplácať náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, ak bola v Českej republike vyplácaná nepretržite k 31.decembru 2003, resp. do 31. júla 2006 a nárok na jej výplatu trval aj po tomto dni.

V tomto kontexte treba vykladať aj ustanovenie § 272 ods. 1, 3, 7 a 8 v spojení s § 293o a § 7 zákona č. 461/2003 Z.z. Hoci zodpovedný zamestnávateľ, ktorý mal pred 1. januárom 1993 sídlo v jednom z dvoch štátov československej federácie a po 31. decembri 1992 v samostatnej Českej republike, nebol povinný od 1. januára 1993 plniť povinnosti podľa slovenských právnych predpisov, táto okolnosť nebráni takému výkladu, že nárok žalobcu na náhradu za stratu na zárobku treba na účely § 272 a § 293o zákona č. 461/2003 Z.z. považovať za náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti.

Nie je teda rozhodujúce, že náhrada za stratu na zárobku bola žalobcovi po 31. decembri 1992 vyplácaná vo výške upravovanej po 31. decembri 1992 podľa právnych predpisov Českej republiky, pretože je možné zistiť, v akej výške táto náhrada patrila k 31. decembru 1992 a pripočítať k nej zvýšenia podľa slovenských právnych predpisov, a tak zistiť, v akej výške by žalobcovi patrila ku dňu dovŕšenia veku 65 rokov, ak by bola vyplácaná zamestnávateľom so sídlom na území Slovenskej republiky, resp. Sociálnou poisťovňou, okrem ak by žalobca mal po dovŕšení tohto veku v Českej republike nárok na dávku obdobnú dávke podľa § 293o ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.

Takému postupu by nemala brániť ani skutočnosť, že v zmysle § 16 ods. 3 zákona Parlamentu Českej republiky č. 155/1995 Sb. o dôchodovom pojištění „do vyměřovacího základu pojištěnce za dobu po 31. prosinci 1995 se pro účely stanovení ročního vyměřovacího základu zahrnuje též náhrada za ztrátu na

výdělku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání)“. Pri nároku na starobný dôchodok z Českej republiky aj zo Slovenskej republiky, sa totiž pre sumu slovenského starobného dôchodku zohľadňuje výška českého starobného dôchodku podľa § 69b zákona č. 461/2003 Z.z., resp. § 66a tohto zákona.“

18. Kasačný súd nemá dôvod sa v skutkovo rovnakej veci odkloniť od už vyjadreného názoru, ktorý sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na prejednávaný prípad. Kasačný súd preto len opätovne pripomína, že okolnosť, že dňom 01.januára 1993 došlo k zániku ČSFR, nemôže byť žalobcovi ako občanovi bývalej ČSFR a teraz občanovi Slovenskej republiky na ujmu, keďže Slovenská republika je právnym nástupcom ČSFR. Niet dôvodu, prečo by tento princíp bol uplatniteľný iba v konaniach o starobnom dôchodku.

19. Z uvedených dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že právny názor vyslovený v preskúmanom rozhodnutí žalovanej, rovnako ako právny názor krajského súdu nie sú správne, a preto kasačnú sťažnosť považoval za dôvodnú. V rámci hospodárnosti konania využil postup podľa ust. § 462 ods. 2 SSP a rozsudok krajského súdu zmenil, preskúmané rozhodnutie žalovanej ako aj prvostupňové správne rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

20. Žalovaná je v ďalšom konaní viazaná právnym názorom kasačného súdu (§ 469 SSP). Vysporiada sa predovšetkým s otázkou, či v prípade nároku žalobcu, uplatneného žiadosťou zo dňa 20.05.2021 (doručenou pobočke Žilina dňa 21.05.2019) nejde o rovnaký (ten istý) nárok, aký žalobca uplatnil v administratívnom konaní už žiadosťou zo dňa 06.05.2019, o ktorom nároku rozhodol správny orgán prvého stupňa už rozhodnutím č.52203-2/2019-BA zo dňa 04.06.2019 a správny orgán druhého stupňa (žalovaný) rozhodnutím č. 60051-2/2019-BA zo dňa 09.09.2019, resp. následne vykoná potrebné dokazovanie a o nároku na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti (považovanú za úrazovú rentu v zmysle § 272 zákona o sociálnom poistení), rozhodne podľa § 293o zákona o sociálnom poistení znovu, pričom svoje rozhodnutie riadne a presvedčivo odôvodní.

21. Vzhľadom na úspech žalobcu v konaní mu najvyšší súd podľa § 467 ods. 2 SSP voči žalovanej priznal plnú náhradu účelne vynaložených trov kasačného konania ako aj konania pred krajským súdom. O výške tejto náhrady rozhodne v súlade s § 175 ods. 2 SSP krajský súd po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

22. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustná kasačná sťažnosť.